Region Stockholm

# 15

# Svar på skrivelse från Talla Alkurdi (S) om säkrad kompetensförsörjning

# HSN 2019-2191

Hälso- och sjukvårdsnämnden
*Hälso- och sjukvårdsförvaltningen*
*Avtalsenhet vårdval*
*Leif Törkvist*

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-02-27

HSN 2019-2191

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

# Svar på skrivelse från Talla Alkurdi (S) om säkrad kompetensförsörjning

## Ärendebeskrivning

I en skrivelse till hälso- och sjukvårdsnämnden ställer Talla Alkurdi m.fl. (S) frågor rörande privata vårdvalsaktörers delaktighet i ST utbildning och således kompetensförsörjning Region Stockholm.

## Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Skrivelse från Talla Alkurdi m.fl. (S)

## Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Skrivelsen anses besvarad.

## Förvaltningens motivering till förslaget

*Bakgrund*

I skrivelsen ställer Talla Alkurdi m.fl. ett antal frågor rörande kompetensförsörjning och privata vårdvalsvårdgivares delaktighet i säkring av kompetens. Frågorna är riktad mot utbildningsuppdraget avseende läkares specialiseringstjänstgöring (ST).

*Överväganden*

I enlighet med det nya reglemente som fullmäktige fastställde hösten 2019 ska hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställa långsiktig kompetensförsörjning inom hälso-och sjukvården i Stockholms län. Som en konsekvens av detta stärker hälso- och sjukvårdsförvaltningen sitt arbete inom området. Struktur, funktioner och organisation för arbetet med kompetensförsörjning förväntas vara på plats första delen av 2020.

Under 2019 har ett arbete med att ta fram en kompetensförsörjningsplan för hälso-och sjukvården startat, vilket kommer att fortsätta under 2020. Arbetet fokuseras kring tre viktiga områden:

- strategisk kompetensförsörjning.
- utveckling av processer och verktyg för kompetensförsörjningens del av avtalsarbetet.
- processer för arbetet med verksamhetsintegrerat lärande inom respektive specialiseringstjänstgöring.

Prognostisering av framtida kompetensbehov är nära sammankopplat med 2020 års budgetuppdrag för effektiv vårdstruktur jämte arbetet i långtidsutredningen *Hälso- och sjukvården 2040*. Utredningarna utgör ett viktigt underlag i förvaltningens framåtsyftande och strategiska arbete med kompetensförsörjning.

**Fråga 1. Hur stort var det planerade behovet av ST-läkare 2018 respektive 2019?**

Enligt Hälso- och sjukvårdslagen ska det i regioner och landsting finnas möjligheter till anställning för läkares specialiseringstjänstgöring i en omfattning som motsvarar det planerade framtida behovet av läkare med specialistkompetens i klinisk verksamhet. Det som styr det planerade behov av ST-tjänster är således regionens totala framtida behov av specialister och kräver därför en kontinuerlig analys av behovet av antalet specialister inom respektive specialitet.

Behovet av ST-läkare inom somatiska specialiteter är svårt att estimera och en samlad bild av det prognosticerade behovet av ST-läkare 2018 respektive 2019 saknas därför. Den bästa skattning som finns är den inventering av samtliga pågående ST-tjänster som genomfördes år 2014. Under 2019 inleddes en ny inventering av antalet ST-läkare inom Region Stockholm som har genomförts. Inventeringen utgör grunden i det framtida arbetet med dimensioneringen av ST och en del av förvaltningens pågående arbete med att skapa en organisation och process för att i framtiden kunna prognosticera, prioritera och planera antalet utbildningsplatser specialiteterna emellan.

**Fråga 2. Hur många utbildningsplatser inom ST fanns i Region Stockholm 2019?**

Idag finns omkring 2200 ST-läkare anställda i Region Stockholm, varav cirka 600 är ST inom allmänmedicin.

Avseende somatisk specialistvård utgår majoriteten av inrättade ST-block från akutsjukhusen. Det är akutsjukhusen och dess organisation som utlyser ST-tjänster, vidare är sjukhusen huvudman och utbildningsansvarig för ST-läkare. Beslut om utlysningar har huvudsakligen fattats utifrån sjukhusets verksamhet och behov. I förlängningen har detta inneburit ett visst överskott av utbildade inom specialiteten som sedan sökt sig, som specialist, utanför sitt utbildningssjukhus.

**Fråga 3. Hur stor andel av vårdutbudet utgörs av privata vårdgivare inom de vårdvalsområden där specialisttjänstgöring för läkare är aktuellt under 2019?**

**och**

**Fråga 4. Hur stor andel av ST-utbildningsplatserna tillhandahölls av privata vårdgivare inom respektive vårdvalsområde under 2019?**

Specialisttjänstgöringen omfattar vanligen minst fem års heltidsstudier. Under studietiden arbetar ST-läkaren såväl inom sitt huvudområde som angränsande områden. Arbetet inom angränsande områden kallas sidoutbildning, tidigare så kallad ”randutbildning”. Under utbildningstiden förflyttar sig läkaren mellan olika vårdområden men även verksamheter med olika avtalsformer. Ett exempel på detta är geriatrisk vård som både bedrivs på akutsjukhus och utanför akutsjukhus. Vården bedrivs både av offentliga och privata vårdgivare och är reglerad via båda direktavtal med egen regi och LOV-avtal. Eftersom ST-läkaren är verksam i olika delar av sjukvårdssystemet saknas statistik som på ett rättvist sätt förmedlar svar på frågeställningen om hur stor andel av ST-platser som tillhandahålls av privata vårdgivare.

Generellt kan sägas att fler huvudmän har blivit aktuella som ansvariga för ST-block i och med regionens förändrade vårdstruktur. Som exempel kan specialiteterna reumatologi, endokrinologi och neurologi nämnas där strategiska satsningar från förvaltningen gjorts vid SLSO-drivna Akademiskt specialistcentrum (ASC), under åren 2018 och 2019. Satsningarna har resulterat i nya tjänster samt ytterligare planerade tjänster för 2020, vilket ligger i linje med de nya vårdflödena gällande avancerad specialistvård utanför akutsjukhusen.

Inom vårdvalsområdet öron, näsa- och halsspecialiteten har regionen under många år inte kunnat examinera nya specialistläkare. Detta på grund av att

en stor andel vård flyttats ut till vårdvalet och då villkor och former för vårdvalets deltagande i utbildningsuppdraget saknats har blivande specialistläkare inte fått basal träning som de har behov av. För att lösa den uppkomna situationen beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden i augusti 2019 (HSN 2018-1416) om att starta en enhet inom öron, näsa och hals på Danderyds sjukhus som drivs av Karolinska universitetssjukhuset. Enhetens verksamhet startar den 2:a mars.

Inom vårdvalsområdet husläkarverksamhet är cirka 60 procent av vårdgivarna i privat regi (HSN 2019 – 2002). Utbudet av utbildningsplatser är väl matchat i förhållande till det nuvarande behovet när det gäller ST-block inom allmänmedicin.

Vad gäller vårdval inom somatiken har ST-läkare i en varierande grad, icke centralt organiserat, varit placerade i vårdvalet. Dessa placeringar har framför allt varit kopplade till personliga kontakter med ursprung att tidigare verksamma medarbetare på akutsjukhusen nu aktiva i vårdval har tagit emot ST efter kontakt med sin tidigare sjukhusenhet. Förvaltningen arbetar med frågan att få hållbara, långsiktiga och organiserade placeringar inom vårdvalet som stärker och kompletterar ST-läkarens behov utifrån specialitetens utbildningsansvariga (ST-studierektorråd) i regionen samlade bedömning om utbildningsbehov.

**Fråga 5. Inom vilka vårdval är krav på att delta i utbildningsuppdraget ännu inte skrivet?**

**och**

**Fråga 6. När bedömer förvaltningen att alla vårdval kommer vara reviderade så att krav ställs på att delta i utbildningsuppdraget?**

I avtalen mellan beställare och vårdgivare inom ramen för vårdval finns krav gällande utbildningsåtaganden. I augusti 2017 (HSN 2017-0891) beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden om skärpta villkor i mallar och avtal för vårdavtal avseende läkares specialiseringstjänstgöring inom regionen. De skärpta villkoren innebär bland annat att alla vårdgivare, oaktad driftsform, på anmodan av hälso- och sjukvårdsförvaltningen ska medverka i och tillhandahålla ST-platser.

De skärpta avtalsvillkoren införlivas successivt vid revideringar av befintliga vårdavtal, upphandling av nya LOU-avtal eller när behovet av ST-platser särskilt prioriteras inom något vårdområde. Exempelvis har de

skärpta avtalsvillkoren implementerats i tre vårdvalsområden inom somatisk specialistvård; specialiserad ögonsjukvård, specialiserad allergologi och specialiserad gynekologi. Ytterligare tre vårdområden är under revidering där ett aktivt arbete med frågan om specialisttjänstgöring pågår. Dessa är specialiserad ortopedi, specialiserad urologi och specialiserad neurologi. Fokus är på införande av skärpta avtalsvillkor inom de somatiska vårdvalen därför det är inom dessa var störst utmaning gällande utbildning av ST-läkare finns.

Efter att skärpta avtalsvillkor har införts påbörjas ett implementeringsarbete som bland består av dialog med vårdgivare för att bedöma vilka som uppfyller kraven som föreligger utifrån Socialstyrelsens föreskrifter kring utbildande enhet beträffande ST-utbildning. I dialogen ingår också studierektorerna inom specialiteten.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med revidering av regionens 39 vårdval. Löpande prioritering sker av vilka vårdval som utifrån perspektiv som patientsäkerhet, tillgänglighet och ekonomi behöver revideras.

**Fråga 7. Finns det fall där vårdgivare har nekat till att erbjuda utbildningsplatser trots att krav har funnits från Region Stockholm?**

HSF för diskussion med lämpliga vårdgivare som bedöms uppfylla kraven inom de specialiteter som prioriterats kring behovet av utbildningsplatser. Framförallt gäller det specialiteter innefattande dagkirurgiska procedurer samt bristspecialiteter. Målet är att säkra en långsiktig och högkvalitativ utbildningsmiljö som i förlängningen säkrar tillgången av kvalificerade specialister för regionens framtida behov (RS 2019-0829, RS 2020-0046).

I realiteten uppfyller flertalet av vårdgivarna inom vårdvalen inte de krav/förutsättningar som föreligger utifrån Socialstyrelsens föreskrifter kring utbildande enhet beträffande ST-utbildning. Dessa föreskrifter är styrande för att erhålla specialistbevis utfärdat av Socialstyrelsen. Det finns exempelvis utmaningar för mindre vårdgivare att delta i utbildning av ST-läkare, vilket delvis bottnar i att mindre vårdgivare inte har de förutsättningar och/eller kvalifikationer som krävs för att kunna handleda ST-läkare under utbildning.

Inom de vårdvalsområden där de skärpta kraven på att delta i utbildningsuppdraget har införts kan förvaltningen vidta åtgärder om vårdgivaren inte uppfyller kraven inom ramen för utbildningsåtagandet. Åtgärderna är desamma som för andra bristande avtalsefterlevnad inom

andra områden. Vid eventuell oenighet är det i första hand genom intensifierad dialog som förvaltningen löser uppkommen situation. Om behov uppstår kan förvaltningen i första hand förelägga varning, därefter vite, eller, slutligen, säga upp avtalet mellan beställare och vårdgivare.

**Fråga 8. Hur många sjuksköterskor har under 2019 utbildats med betald lön?**

Region Stockholm erbjöd full lön till medarbetare som utbildat sig till barnmorska eller till specialistsjuksköterska inom prioriterade inriktningar.

Under 2019 påbörjade 284 nya sjuksköterskor studier till specialistsjuksköterska eller barnmorska med löneförmån. Det avser sjuksköterskor som studerar på heltid eller på deltid inom inriktningar som prioriterats efter verksamhetens behov.

Totalt fick drygt 500 sjuksköterskor löneförmån vid studier till specialistsjuksköterska eller barnmorska, inräknat de som påbörjade studier även under 2017 eller 2018.

Målvärdet för indikatorn är uppnått som var att det skulle öka till mer än 200.

Björn Eriksson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Lena Hanberg
Avdelningschef

**Beslutet ska skickas till**
Akten

Godkänd av Björn Eriksson, 2020-02-27

Hälso- och sjukvårdsnämnden

SKRIVELSE
2019-11-26

Socialdemokraterna

Region Stockholm
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
2019 -11- 26
Dnr

**Skrivelse om säkrad kompetensförsörjning**

Kompetensförsörjningen är en stor utmaning för Region Stockholm. I Arbetsförmedlingens yrkesprognos för 2019 listar de 10 yrken på högskolenivå som det är stort brist inom i Stockholm län. 4 av dessa 10 yrken är vårdyrken. De som listas är: Biomedicinska analytiker, grundutbildade sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor och läkare. Mot bakgrund av detta är det viktigt att tillräckliga satsningar görs på att utbilda nästa generation vårdpersonal, för att undvika att personalbristen ökar ytterligare.

I uppföljningsrapporten Personal och utbildning 2018 står det att läsa att Hälso- och sjukvårdslagen anger att det inom regionen ska finnas möjligheter till anställning för läkares specialisttjänstgöring i den omfattning som motsvarar det planerade behovet. I rapporten står det att den under 2018 fanns cirka 1600 ST-läkare i landstingsdriven regi, men det nämns inget om hur väl det överensstämmer med det konstaterade utbildningsbehovet.

Majoriteten har under 2019 genomfört en satsning där medel har tilldelats nämnder och bolag för att betala lön under specialistutbildning för drygt 300 sjuksköterskor. Nu har snart hela året gått och det är därför intressant att följa upp hur många som utbildats med stöd av dessa medel.

Det har länge varit ett problem att de privata vårdgivarna i vårdvalen inte alls eller i mycket låg utsträckning deltar i utbildningsuppdraget. Nu har en skärpning av kraven skett inom flertalet vårdvalsområden, där det står att läsa att vårdgivaren ska på anmodan av Region Stockholm medverka i den kliniska utbildningen av vård- och medicinstuderande och tillhandahålla platser för VFU, VIL och där läkare tjänstgör tillhandahålla AT- och ST-tjänstgöring. Vårdgivaren är skyldig att tillhandahålla så många platser som Region Stockholm kräver. När dessa krav nu inarbetats i flertalet avtal är det intressant att följa upp vilka effekter förändringarna har medfört.

**Med anledning av ovanstående ställer vi följande frågor**

- Hur stor var det planerade behovet av ST-läkare 2018 respektive 2019?

- Hur många utbildningsplatser inom ST fanns i Region Stockholm 2019?

- Hur stor andel av vårdutbudet utgörs av privata vårdgivare, inom de vårdvalsområden där specialisttjänstgöring för läkare är aktuellt under 2019?

- Hur stor andel av ST-utbildningsplatserna tillhandahölls av privata vårdgivare inom respektive vårdvalsområde under 2019?

- Inom vilka vårdval är krav på att delta i utbildningsuppdraget ännu inte inskrivet?

- När bedömer förvaltningen att alla vårdval kommer vara reviderade så att krav ställs på att delta i utbildningsuppdraget?

- Finns det fall där vårdgivare har nekat till att erbjuda utbildningsplatser trots att krav har funnits från Region Stockholm?

- Hur många sjuksköterskor har under 2019 utbildats med betald lön?

Talla Alkurdi m.fl. (S)